

Аба5ас дьарык конспега
Улахан болох о5олоругар нууча норуотун остуоруйатын билиьиннэри
“Кырачаан Хаврошечка”

Сыала: Нуучча норуотун остуоруйатын улахан бөлөх о5олоругар билиьиннэри.

Соруктарым:

- Остуоруйа сүрүн дьоруойдарын уобарастарын билсигии.
- Остуоруйаны тулуйан олорон истэр сатабылларын сайыннары.
- Ыйытыкка толору хоруй биэрэллэрин ситигии
- Тыл саппааһын байыты.
- Алтыһы уобаластара: Тылы сайыннары, тулалыр эйгэни билиьиннэри, ахсаан, мэгийи.

Тутгул лар маллар	Этаптар	Бииргэ үлэлээһин ис хоһооно	
		Иитээчи	Оболор
	Кирии 2 мун	<p>Төгүүрүччү тураммыт Мичээрдэ бэлэхтэһиэх Илиилэри котофон Сага күнү уруйдуох. Бүгүн оҕолоор ыалдьыттар кэлбиттэр биһиги төһө улааппышпытын көрөллөр. Бары миэстэбитигэр олордубут. Истин эрэ, таабырыны ким таайар эбитий, толкуйдуубут. Таайбыт оҕо илиитин уунар. «Тыла суох да буоллар, элбэҕи кэпсиир баар үһү» Кинигэ билии төрдө Кинигэни ааҕар киһи киэн билиилээх өйдөөх буолар. Дьыэбитигэр кинигэлээххит дуо? Дьоннот кинигэ ааҕаллар дуо? Эьиги кинигэ короргутун собулуугут дуо?</p>	Кинигэ Оболор эппиэттэрэ.
Кинигэ	Сүрүн чааһым	<p>Бугун мин эьиэхэ остуоруйа ааҕан иьитиннэриэхпин баҕарабын. Бу остуоруйаҕа кыыллар уонна дьоннот баар буолаллар. Ханнык кыыл баар буоларын таайын эрэ. Туох санарда? (ынах киирэр кинигэ кэьиилээх). Ынах хайдах санарда. Ханнык дорьоонноту иьиттигит? Дорьоон дьин туох этэй? Бутэй дорьоонот, аьабас дорьоонот хайдах фишканан бэлиэтибитий?</p>	Ынах санарда
Ынах харты ыната.	Грамота 2 мун	<p>Остуоруйабар маньык тыллар бааллар ону эьиги билэьит дуо? Холобура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • куннэ сыламааьыт – дьин тылы хайдах ойдуугутуй? (кун сылааьыгар астынан олоруу, сытыы) • Сап хатар(былыр сап дьин суох ол иьин кыыл туутун мунньаннар эрийэн сап онороллор) • Танас оруу (урот танас онорот фабрикалар суохтар ол иьин дьоннот анал станокка онорбут саптарын биирдиилээн ууран танас онороллор. • Буут танас (рулоннаах эриллэ сылдыар танас) 	Дорьоонот истэбит уонна санараьыт. Ынах “Маа, муу” диэтэ От куох тогурук фишканан. Кыьыл туорт муннук аьабас.
Слайд	7 мун	<p>Остуоруйабын сабалыам иннигэр кыратык туран хамсанаьыт “Сап хатаьыт” тууну эрийэн сап оноробут, Уна – ханас тардаьыт, уоьэ – аллара тутаммыт сапшытын эрийэбит. Маладьыастар больомтолоохтук, уу чуумпук олонот остуоруйабын истэбит. Остуоруйам сурун дьоруойдарын кимнээх буолалларын ыйытыаьым. Нуучча норуотун остуоруйата</p>	

“Кырачаан Хаврошечка”

Оџолоор эниги билэџит дуо. Аан дойдуга үчүгэй да куһаџан да майгылаах араас дьон баарын.

Тулаайах хаалбыт кырачаан Хаврошечканы куһаџан майгылаах дьон ииттэ ылбыттар. Кыыс күнү быһа үлэ үрдүгэр сылдыар. Танас – иһит сууйар, дьыэ дьаһайар, сап хатар, танас өрөр, барытын кини көрөр истэр. Маачаха ийэтэ бэйэтэ үс кыыстаах эбит, улахан кыыс аата Биир харах, орто кыыс Икки харах, кыра кыыс Үс харах. Бу кыргыттар күнү быһа дьыэлэрин таһыгар олороллор, кэлэр барар дьону көрөллөр, уулуссаны маньыллор, тугу да үлэлээбэттэр.

Хаврошечка дьыэ үлэтин барытын үлэлиир ол эрэн үтүө тылы истибэт. Хата кыргыттар ааһан иһэн охсон - тэбэн ааһаллар. Хаврошечка барахсан хонууга тахсан эриэн ынаџын кууһан олорон олоџо ыараханьын кэпсиир.

- Ынахчааньам олоџум наһаа ыарахан, кырбыыллар, мөџөллөр, ытаама дииллэр, саатар килиэп хоруоскатын биэрбэттэр. Сарсынны күннэ биэс буут танас өрүөхтээхпин ону хайдах бүтэрэбин. (өрө тыһнар)

Онуоха ынаџа этэр.

- Кыысчааньам мин биир кулгаахпар киир биир кулгаахпынан таџыс оччоџо эн үлэн барыта оноруллуо.

Кыыс ынах эппитин курдук онорбут. Ынах биир кулгааџар киирбит биир кулгааџынан тахсыбыт. Тахсыбыта биэс буут таһаһа өрүллэн бэлэм сыталлар. Ону маачахатыгар илдьэн биэрбитин сундуугар кистээбит уонна Хаврошечкаџа өссө элбэх үлэни биэрбит. Кыысчаан ынаџар кэлэн кууһан олорон имэрийэр уонна биир кулгааџар киирэр бииринэн тахсар бэлэм таһаһын Маачахатыгар аџалар. Маачахата хайдах үлэтин барытын бүтэрэрий диэн улахан кыыһын Биир Хараџы ыһыран ылан соруйар.

- Хаврошечканы бар батыс манаа тулаайахха ким көмөлөһөрүн көр.

Биир харах Хаврошечкалыын хонууга барсыбыт уонна ийэтин сорудаџын умнан күннэ сыламныы окко сыттаџына Хаврошечка - харах утуй, харах утуй,, диэн ботугураабыт. Биир харах кыыс утуйа сытар кэмигэр, ынах Хаврошечка үлэтин онорбут. Аһар харах тугу да билбэтэх ол иһин сарсыныгар икки хараџы ыһпыт. Икки харах эмиэ күннэ итииргээн окко сыһпыт ийэтин сорудаџын умнан, хараџын симпит. Хаврошечка биир харах утуй, иккис харах утуй диэн ырыа ыллаан утуппут. икки харах утуйа сытар кэмигэр, ынах Хаврошечка үлэтин онорбут. Икки харах тугу да билбэтэх көрбөтөх. Маачахата онуоха кыыһырбыт, үһүс күнүгэр Үс хараџы маната ыһпыт. Үс харах эмиэ оонньоон сылайбыт уонна окко сынньана сыһпыт. Хаврошечка ыллыыр 1 харах утуй, 2 харах утуй, үһүс хараџы умнан кэбиспит. Кыыс икки хараџа утуйбуттар онтон үһүс хараџа көрбүт. Хаврошечка ынаџын биир кулгааџынан киирэн биир кургааџынан тахсан бэлэм буут таһаһы хомуйарын көрбүт. Тугу көрбүтүн ийэтигэр тийээн кэпсээбит. Маачаха оџонньоругар ынаџы өлөрөргө сорудахтыыр. Оџонньор сүгэтин бэлэмнии сылдыарын көрөн, Хаврошечка ынаџар сүүрэн кэлэн

- Эйигин өлөрөн эрэллэр диэбит. Ынаџа кыыска эппит

- Мин эппиттэн олох сийэџин унуохпун барытын хомуйан былаакка суулаан садка илдьэннин көмөн кэбиһээр,

	3 мун	<p>сарсыарда аайы уу кутаар. Хаврошечка ынафын кэриэнин толорбут. Ынах унуоѳун көрдөөн ылан былаакка суулаан садка көмпүт, уу куппут. Унуох көмүллүбүт сириттэн улахан үрүн көмүс лабаалаах, кыһыл көмүс сэбирдэхтээх, минньигэс кытаччы буспут дьаабылыккалаах мас үүммүт. Ааһан иһэр дьоннор бары астына хайгыы көрөллөр.</p> <p>Арай биирдэ кыргыттар садка күүлэйдии сырыттахарына биир эр бэрдэ уол ааһан испит, дыкти маһы көрөн. Дьаабылыкаларыттан бэссэллэригэр көрдөспүт. Онуоха үс эдьийдиди балыстыы тэннэ маска сүүрэн тийбиттэр. Арай ылаары гыммытара дьаабылыккалаах лабаалара үөһэ тахсан биэрбиттэр. Кыргыттар сатаан ылбатахтар. Онтон Хаврошечка кэлбитигэр дьаабылакалаах лабаалар бэйэлэрэ түспүттэр. Хаврошечка дьаабылыканан уолу күндүлээбит. Эр бэрдэ Хаврошечканы кэргэн ылбыт уонна кинилэр дьоллоохтук олоруттар.</p> <p>Остуор собулээтигит дуо? Сурун дьоруой ким эбитий? Хаврошечка хайдах кыыс эбитий Маачаха кыргыттарын ааттарын этин? Тоѳо иннэ диэн ааттабыттарый? Хайдах майгылаах эбиттэрий? Эьиги ордук ханнык дьоруойу собулээтигит?</p>	Оболор эппиэттэрэ
Пластин, шаблон, уулаах разетка, салфетка	Сыбаан оноруу. 5 мун	<p>Хаврошечка аптаах ынафын оноробут дуо? Мин эһиэхэ бэлэм ынах ойуутун биэриэм. Эһиги пластилинынан сыбаан ынахпытын оннүүгүт. (Бэлэм шаблонна соптоох ону ылабыт кыра тоороххойу тардан ылабыт. Тойон эрбэх уонна ыйар тарбахтар комолорунэн тогурутэбит сыбыыбыт. Сыбаан буппуттэр илиигитин салфеткаба соттобут. Бутэрбит оболор дуоскаба илдьэн ыйыыбыт . Дуоска таьгар туран бу онорбут аптаах ынахтарбыт биьиги баба санааларбытын толоро сырыттыннар</p>	
	Тумук оноруу	<p>Оболоор бугун ханнык остуоруйаны иьиттибит Остуоруйа интэриэьиргээтигит дуо?</p>	